

สรุปการประชุมเพื่อพิจารณาและให้ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาโครงการวิจัย “การประเมินความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของชุดบริการป้องกันการติดเชื้อ HIV ก่อนการสัมผัสเชื้อ”

(Feasibility study and economic evaluation of Pre-Exposure Prophylaxis; PrEP)

วันจันทร์ ที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 เวลา 09.00-12.00 น.

ณ ห้องประชุม 1 โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

ชั้น 6 อาคาร 6 กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

1. ศ. ดร.นพ. สุวัฒน์ จริยาเลิศศักดิ์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. นพ.ปานเทพ คณานุรักษ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
3. พญ.อัญชลี อวิหิงสานนท์ สมาคมโรคเอดส์แห่งประเทศไทย
4. พญ.วัลย์รัตน์ ไชยฟู กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
5. นางณัฐฉานิธิมา แจ้งประจักษ์ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
6. พญ.นิตยา ภานุภาค ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย
7. คุณมารีสา สงวนความคิด องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development-USAID)
8. คุณพัชรา เบญจรัตน์ภรณ์ โครงการเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS)
9. คุณสุธิดา เจริญยิ่ง โครงการ LINKAGES ประเทศไทย ภายใต้การสนับสนุนของโครงการเอดส์แห่งสหประชาชาติ (UNAIDS)
10. ดร. รัชนิกร เจวประเสริฐพันธ์ องค์กรเภสัชกรรม
11. คุณจิตตาภักษ์ บุญสอน องค์กรเภสัชกรรม
12. คุณชมนาด มโนไพบุลย์ ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐด้านสาธารณสุข (TUC)
13. นางบุษบา ตันติศักดิ์ สำนักงานบริหารกองทุนโลก กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
14. นางสุเปีย จันทรมณี สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
15. ดร.ภญ.นัยนา ประดิษฐ์สิทธิกร สถาบันวิจัย จัดการความรู้ และมาตรฐานการควบคุมโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

16.	นายศรายุทธ	ตาสัก	สถาบันวิจัย จัดการความรู้ และมาตรฐานการควบคุมโรค กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
17.	นางสาวฉวีวรรณ	ต้นพุดซา	กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
18.	คุณอำนวยพร	แซ่ลิ้ม	มูลนิธิการเข้าถึงเอดส์
19.	นางลาวัลย์	สาโรวิท	มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์
20.	คุณสุนทรภาพร	เกษแก้ว	เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ประเทศไทย
21.	ภญ.พัทธรา	ลีฬหรวงศ์	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
22.	ดร.รุ่งนภา	คำผาง	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
23.	นายคนัย	ชินคำ	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
24.	น.ส.กรกนก	ถ่ายสูงเนิน	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ
25.	นายศุภวรรธน์	เพิ่มผลสุข	โครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ

เริ่มประชุมเวลา 09.00 น.

ดร.รุ่งนภา คำผาง กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมประชุมและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ คือ เพื่อพิจารณาโครงการวิจัย เรื่อง การประเมินความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของชุดบริการป้องกันการติดเชื้อ HIV ก่อนการสัมผัสเชื้อ ในประเด็นความเหมาะสมของกรอบแนวคิดการศึกษา การเลือกพื้นที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้อง นายคนัย ชินคำ และ ดร.รุ่งนภา คำผาง ได้นำเสนอโครงร่างการวิจัย เมื่อสิ้นสุดการนำเสนอได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะ โดยสรุปประเด็นในการอภิปราย 4 ประเด็น ดังนี้

1. ที่มาของหัวข้อวิจัย

ผู้เข้าร่วมประชุมได้สอบถามถึงที่มาของหัวข้อวิจัย โดย ดร.รุ่งนภา คำผาง นำเสนอกระบวนการพิจารณาเทคโนโลยีบรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และชี้แจงว่าโครงการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ (HITAP) ในฐานะหน่วยงานวิชาการภายนอกได้รับหัวข้อนี้มาจากคณะกรรมการกำหนดประเภทและขอบเขตในการให้บริการสาธารณสุขที่จำเป็นต่อสุขภาพและการดำรงชีวิต สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่พิจารณาคัดเลือกบริการสุขภาพเข้าสู่สิทธิประโยชน์ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เมื่อปี 2560 ที่ผ่านมารวมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้เสนอให้เพิ่มชุดบริการป้องกันการติดเชื้อ HIV ก่อนการสัมผัสเชื้อ (Pre-Exposure Prophylaxis; PrEP) ที่ประกอบด้วยยาต้านไวรัส และการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ในชุดสิทธิ

ประโยชน์ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผ่านกระบวนการพัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และหัวข้อนี้ได้ถูกคัดเลือกโดยคณะกรรมการฯ ให้ประเมินความจำเป็นและผลกระทบเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินทางด้านเศรษฐศาสตร์และความเป็นธรรม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตัดสินใจบรรจุชุดบริการดังกล่าวในชุดสิทธิประโยชน์

2. แนวทางการปฏิบัติในการนำชุดบริการ PrEP บรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ภายใต้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

นพ.ปานเทพ คณานุกรักษ์ ผู้แทนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ให้ข้อมูลว่า ในกระบวนการพิจารณาตัดสินใจเพื่อนำเทคโนโลยีด้านสุขภาพบรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ฯ คณะผู้บริหารและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องของ สปสช. จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่าง ๆ ประกอบ ยกตัวอย่างเช่น ความชัดเจนของรูปแบบการให้บริการ การเข้าถึงบริการอย่างเป็นธรรม และภาระงบประมาณ ในทำนองเดียวกัน หากจะเสนอให้ชุดบริการ PrEP บรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ฯ จำเป็นต้องมีการประเมินความเป็นไปได้และประเมินทางด้านเศรษฐศาสตร์ของชุดบริการดังกล่าวก่อน เพื่อเป็นข้อมูลนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ

ภญ.พัทธรา ลิขหวรรณค์ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในการเสนอชุดบริการ PrEP เพื่อบรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ฯ จำเป็นต้องมีข้อมูลผลกระทบงบประมาณที่จะเกิดขึ้นในอนาคตประกอบด้วย และควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกประเด็นที่สนใจ อีกทั้งได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในขณะนี้ยาต้านไวรัส Tenofovir และ Emtricitabine (TDF/FCT) ถูกบรรจุในบัญชียาหลักแห่งชาติในข้อบ่งใช้สำหรับรักษาเท่านั้น หากจะนำยาดังกล่าวมาใช้ในการป้องกันโรคจำเป็นจะต้องมีการเพิ่มข้อบ่งใช้เพื่อการป้องกันโรค หน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก เช่น กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ควรเป็นผู้เสนอเพิ่มข้อบ่งใช้ต่อคณะกรรมการพัฒนาบัญชียาหลักแห่งชาติ และเมื่อยาดังกล่าวถูกประกาศให้ใช้สำหรับป้องกันโรคก็จะสามารถประกาศเป็นชุดสิทธิประโยชน์ฯ ได้

ผู้แทนจากองค์การเภสัชกรรม ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ขณะนี้องค์การเภสัชกรรมอยู่ในกระบวนการปรับราคา ยา TENO-EM (ชื่อการค้าของยาสามัญ TDF/FCT) ซึ่งมีแนวโน้มถูกลง หาก HITAP มีความประสงค์จะทราบราคาที่ยปรับลดเพื่อนำมาวิเคราะห์ผลกระทบด้านงบประมาณ ให้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลไปยังผู้อำนวยการองค์การเภสัชกรรม

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมประชุมบางท่านเห็นว่า การศึกษานี้ไม่จำเป็นต้องประเมินความคุ้มค่าทางสาธารณสุข เนื่องจากอาจใช้เวลาในการศึกษานาน รวมถึงมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงานได้ทำการศึกษาในประเด็นนี้แล้ว เช่น การประเมินความคุ้มค่าทางสาธารณสุขของยา PrEP ในกลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายหรือกลุ่มหญิงข้ามเพศ โดย ดร.ภญ.นัยนา ประดิษฐ์สิทธิกร และการประเมินความคุ้มค่าทางสาธารณสุขของยา PrEP ในบริบทของโรงพยาบาลธรรมศาสตร์และโรงพยาบาลเลิดสิน เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการศึกษา

ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการศึกษาทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ การทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม ปรับปรุงกรอบแนวคิดของการศึกษา และการเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง โดยมีรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

3.1 การทบทวนวรรณกรรมเพิ่มเติม

ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอแนะให้คณะผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับชุดบริการ PrEP ดังนี้ 1) การนำชุดบริการ PrEP เข้าบรรจุในชุดสิทธิประโยชน์ของต่างประเทศ โดยให้ศึกษาบทเรียนการดำเนินงานทั้งข้อดี ข้อจำกัด รวมถึงแนวทางการดำเนินงานทั้งก่อนและหลังบรรจุชุดบริการ PrEP ในชุดสิทธิประโยชน์ ซึ่งประเทศที่น่าสนใจศึกษา เช่น ประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เป็นต้น 2) ให้ทบทวนผลการดำเนินงานของโครงการนำร่องการให้บริการ PrEP ในประเทศไทย โดยทำการทบทวนและสังเคราะห์ข้อมูลใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) ศึกษารูปแบบการให้บริการ PrEP ที่เหมาะสมกับการให้บริการทั่วประเทศ (Roll out model) รวมทั้งเสนอแนะข้อดีและข้อเสียของรูปแบบการให้บริการดังกล่าว (2) ทบทวนและสังเคราะห์ผลการให้บริการ PrEP ที่ผ่านมา ในแง่ประสิทธิภาพ (effectiveness) การยอมรับ (acceptability) วินัยในการกินยา (adherence) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนผู้ได้รับการตรวจเอชไอวีและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เป็นต้น รวมทั้งผลกระทบทางลบที่อาจเกิดจากการให้บริการ เช่น การเกิดเชื้อดื้อยา การเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมเสี่ยง เป็นต้น และ (3) ทบทวนข้อควรระวังหรือข้อห่วงกังวลในการให้ชุดบริการ PrEP เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายต่อไป โดยการทบทวนวรรณกรรมนี้อาจเป็นลักษณะการทบทวนวรรณกรรมอย่างรวดเร็ว (Quick review) ซึ่งสามารถขอข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่ดำเนินโครงการนำร่องและโครงการศึกษา เช่น กรมควบคุมโรค สภากาชาดไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ศูนย์ความร่วมมือไทย-สหรัฐด้านสาธารณสุข เป็นต้น

3.2 ปรับปรุงกรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้เข้าร่วมประชุมมีข้อเสนอแนะให้คณะผู้วิจัยปรับปรุงกรอบแนวคิดการศึกษา โดยให้พิจารณาการศึกษาความเป็นไปได้ใน 4 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านเทคนิค (Technical Feasibility) การศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ (Financial Feasibility) การศึกษาความเป็นไปได้ทางการปฏิบัติการ (Operational Feasibility) และการศึกษาความเป็นไปทางกฎหมาย (Legal Feasibility) เพื่อให้กรอบการศึกษามีความครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง

3.3 การเลือกพื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้เข้าร่วมประชุมสอบถามเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ศึกษาซึ่งเสนอแนะให้คณะผู้วิจัยจัดทำเกณฑ์การคัดเลือกและข้อมูลสนับสนุนที่ชัดเจน สำหรับการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นด้วยกับ

กลุ่มตัวอย่างที่คณะผู้วิจัยได้นำเสนอ (กลุ่มชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายและหญิงข้ามเพศ (MSM/TG) ผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีด (People who inject drugs, PWID) และกลุ่มคู่เพศสัมพันธ์ที่มีผลเลือดต่าง (Partner of sero-discordance)) และผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่ารูปแบบการให้บริการ PrEP อาจขึ้นกับกลุ่มเสี่ยง เช่น การให้บริการสำหรับกลุ่มผู้ใช้สารเสพติดชนิดฉีดจะอยู่ที่ชุมชนเป็นหลัก (Community Setting) ในขณะที่กลุ่มคู่เพศสัมพันธ์ที่มีผลเลือดต่าง การให้บริการจะอยู่ที่โรงพยาบาล (Hospital Setting) โดยกรณีที่เป็นหญิงตั้งครรภ์และสามี การให้บริการอยู่ที่คลินิกฝากครรภ์ (Antenatal care หรือ ANC) นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อสังเกตว่า กลุ่มคู่เพศสัมพันธ์ที่มีผลเลือดต่าง เป็นคำที่ทำให้เกิดความสับสน เนื่องจากการใช้คำว่า “คู่เพศสัมพันธ์ที่มีผลเลือดต่าง” นั้นสามารถหมายถึงชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายหรือชายที่มีเพศสัมพันธ์กับหญิง

3.4 บริการอื่นๆเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี

ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอแนะว่าการให้บริการ PrEP เพียงอย่างเดียว โดยไม่พิจารณาบริการป้องกันความเสี่ยงอื่นๆที่เกี่ยวข้องอาจทำให้ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการลดอุบัติการณ์ของการติดเชื้อเอชไอวีให้เท่ากับศูนย์ได้ บริการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ บริการลดอันตราย (harm reduction) จากการใช้ยาด้วยวิธีฉีด คือการให้เข็มและกระบอกฉีดยาสะอาด หรือการป้องกันการติดเชื้อหลังสัมผัส (Post-Exposure Prophylaxis) เป็นต้น ซึ่งเป็นมาตรการที่มีประสิทธิผล แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการให้บริการในบริบทประเทศไทย ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอให้เพิ่มเติมนี้ในการนำเสนอต่อผู้กำหนดนโยบายด้วย

4. สรุปประเด็นสำหรับดำเนินงานวิจัย

ดร.รุ่งนภา คำผาง ได้สรุปประเด็นสำหรับการดำเนินงานวิจัย โดยโครงการวิจัยนี้จะการศึกษาความเป็นไปได้ของบริการ PrEP (feasibility study) หากจะให้บริการทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรมการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุมตามประเด็น 3.1 และการเก็บข้อมูลปฐมภูมิตามประเด็น 3.2 และการศึกษาภาระงบประมาณ (Budget impact) ของการให้บริการ PrEP โดยจะปรึกษารอบการศึกษานี้กับ สปสช. ก่อนดำเนินการ

ปิดการประชุมเวลา 12.00 น.

น.ส.กรรณก ถ่ายสูงเนิน
นายศุภวรรธน์ เพิ่มผลสุข
(ผู้สรุปรายงานการประชุม)

ดร.รุ่งนภา คำผาง
(ผู้ตรวจรายงานการประชุม)